

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور

۳۵. حوزه زنان و خانواده

کد موضوعی: ۲۷۰

شماره مسلسل: ۱۲۲۷۵

اسفندماه ۱۳۹۰

دفتر: مطالعات فرهنگی

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۶.....	۱- بررسی اعتبارات اختصاص یافته به حوزه زنان و خانواده
۷.....	۱-۱- اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده
۱۱.....	۱-۲- اعتبارات اختصاص یافته به برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده
۱۷.....	۱-۳- اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه زنان و خانواده
	۲- مقایسه برنامه‌های حوزه زنان خانواده با مواد برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۱۹.....	
۲۳.....	پیشنهادها
۲۵.....	منابع و مأخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور ۳۵. حوزه زنان و خانواده

چکیده

تعداد دستگاه‌های حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ در مقایسه با قوانین بودجه‌ای سال‌های گذشته تغییری نکرده است. این دستگاه‌ها شامل مرکز امور زنان و خانواده (زیرمجموعه نهاد ریاست جمهوری) و شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده (زیرمجموعه شورای عالی انقلاب فرهنگی) است، البته جابجایی‌هایی در اعتبارات اختصاص یافته به هر یک از دستگاه‌های فوق رخ داده که در نتیجه آن اعتبار شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده، ۵۸ درصد رشد داشته است. بخشی از این رشد اعتبار، در نتیجه حذف اعتبار «برنامه خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان» برای مرکز امور زنان و خانواده و واگذاری آن به شورا است. اقدامی که در نتیجه آن فعالیت‌های اجرایی به نهادی سیاستگذار واگذار شده است.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ برای اجرایی شدن مواد (۲۰۹) و (۱۹۶) قانون برنامه پنجم توسعه با موضوع توسعه حجاب و عفاف تمهیداتی در بندهای «۱۷-۱» و «۱۷-۳» در نظر گرفته شده که البته مشخص نشدن اعتبار دقیق آنها، برنامه‌ریزی جهت اجرای این موضوع را با ابهام مواجه کرده است.

از سوی دیگر در لایحه برای «سند جامع توسعه امور زنان و خانواده» (ماده

(۲۳۰) قانون برنامه پنجم توسعه) و «سند ملی امنیت بانوان و کودکان در روابط اجتماعی» (ماده (۲۲۷) قانون برنامه پنجم توسعه) اعتباری در نظر گرفته نشده است.

مقدمه

لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۰ دربرگیرنده تغییراتی در حوزه زنان و خانواده است که در ذیل به آنها اشاره می‌گردد:

۱. توجه به فرهنگ حجاب و عفاف

در دو بند از بندهای ماده واحده «فرهنگ حجاب و عفاف» جهت اجرای مواد (۲۰۹)^۱ و (۱۹۶)^۲ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و مصوبه «راهکارهای اجرایی گسترش حجاب و عفاف»^۳ که در سال ۱۳۸۴، به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسیده، مورد توجه قرار گرفته است:

۱. ماده (۲۰۹) قسمت «ب» - کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند اقدامات لازم را برای اجرای طرح جامع فرهنگ عفاف و حجاب معمول داشته و نسبت به متناسب‌سازی محیط خدمتی با اقتضائات جامعه اسلامی اقدام نمایند.

۲. ماده (۱۹۶) دولت موظف است به منظور تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفان و حضور بیشتر نیروهای مردمی در صحنه‌های امنیت و دفاع از کشور، آرمان‌ها و مبانی اندیشه انقلاب اسلامی و توسعه فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر، اقدامات و تسهیلات لازم را در طول برنامه به شرح زیر فراهم نماید: د) کمک به تعمیق ارزش‌های انقلاب اسلامی و توسعه فرهنگ و تفکر بسیجی استفاده از نخبگان بسیجی برای مشاوره و تولید فکر، توسعه فرهنگ عفاف و حجاب.

۳. این مصوبه در سه بخش مقدمه، سیاست‌ها - راهکارها و وظایف تخصصی دستگاه‌های اجرایی تنظیم شده است. براساس این مصوبه هریک از دستگاه‌های اجرایی کشور عهده‌دار وظایفی در راستای ترویج حجاب و عفاف هستند.

الف) بند «۱۷ - ۱»

بند «۱۷-۱» - «دولت مجاز است به منظور آموزش، پژوهش و ترویج فرهنگ قرآنی و اهل بیت و فرهنگ عفاف و حجاب و توسعه فعالیت‌های قرآنی حداکثر ۰/۵ درصد از سقف بودجه مصوب هریک از دستگاه‌های ملی و استانی به استثنای «فصول ۱ و ۶ و بودجه هزینه‌ای و هزینه‌های مستقیم تولید شرکت‌های دولتی» را کسر و به ردیف ۵۰-۵۵۰۰۰۰ اضافه کند».

با اجرای این بند حداکثر ۰/۵ درصد از سقف بودجه مصوب هریک از دستگاه‌های ملی و استانی به استثنای «فصول ۱ و ۶ و بودجه هزینه‌ای و هزینه‌های مستقیم تولید شرکت‌های دولتی» به موضوع حجاب و عفاف و توسعه فرهنگ قرآنی اختصاص می‌یابد.

هرچند توجه به فرهنگ حجاب و عفاف در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ را باید نکته مثبتی قلمداد کرد - چراکه تاکنون در قوانین بودجه‌ای کل کشور هیچ اعتباری برای این موضوع در نظر گرفته نمی‌شد - اما از آنجا که در بند مذکور میزان دقیق اعتبار اختصاص داده شده ذکر نگردیده و همچنین با توجه به اینکه اعتبار موضوع حجاب و عفاف - که یکی از دغدغه‌های مهم نظام در شرایط فعلی محسوب می‌شود - از اعتبار توسعه فرهنگ قرآنی تفکیک نشده، میزان دقیق اعتبار مشخص نیست و امکان برنامه‌ریزی براساس آن دشوار خواهد بود.

با توجه به روند رو به گسترش بدحجابی در جامعه و ضرورت برنامه‌ریزی جدی در این حوزه، انتظار می‌رود، دولت به صورت جدی‌تری به این مسئله بپردازد و با اختصاص برنامه‌ای خاص تحت عنوان «ترویج حجاب و عفاف» به زیرمجموعه برنامه‌های دستگاه‌های دولتی، آنها را موظف به اجرای مصوبه «راهکارهای اجرایی گسترش حجاب و عفاف» کند.

از سوی دیگر در بند مذکور، به این نکته اشاره شده که اعتبار یاد شده به اعتبار در نظر گرفته شده در ردیف ۵۵۰۰۰۰-۵۰ در جدول شماره ۹ اضافه شود. نگاهی به جدول شماره ۹ و ردیف مذکور نشان می‌دهد این ردیف مربوط به موضوع اعتبارات اجرای طرح بازرسی کالا و خدمات است نه موضوع توسعه فرهنگ قرآنی و حجاب و عفاف. به نظر می‌رسد مقصود دولت در این بند، ردیف ۵۵۰۰۰۰-۴۶ با موضوع اعتبارات موضوع اجرای منشور توسعه قرآنی بوده است که باید اصلاح گردد. در ضمن از آنجا که در ردیف ۵۵۰۰۰۰-۴۶ تنها به موضوع توسعه فرهنگ قرآنی اشاره شده، باید عبارت «فرهنگ حجاب و عفاف» نیز به آن اضافه شود.

ب) بند «۱۷-۳»

اضافه شدن ستاد صیانت از حریم امنیت عمومی و حقوق شهروندان^۱ و حجاب و عفاف به موارد مستثنا شده از حکم ممنوعیت ماده (۵) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^۲ مصوب سال ۱۳۸۰ در بند «۱۷-۳» ماده واحده نیز از دیگر موارد توجه

۱. رئیس‌جمهور طی حکم شماره ۱۶۹۴۹۳ مورخ ۱۳۸۷/۹/۲۱ وزیر محترم کشور را مسئول ستاد صیانت از حریم امنیت عمومی و حقوق شهروندان و پیگیری عملکرد دستگاه‌ها بر مبنای مصوبه حجاب و عفاف کرده است. درحال حاضر نیز این ستاد مسئول نظارت بر عملکرد دستگاه‌هاست.

۲. پرداخت هرگونه وجهی توسط وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۲) این قانون، به دستگاه‌های اجرایی به‌عنوان کمک یا هدیه به‌صورت نقدی و غیرنقدی بجز در مواردی که در مقررات قانونی مربوط تعیین شده یا می‌شود و مبالغی که به دانشگاه‌های دولتی و احداث خوابگاه‌های دانشجویی دولتی، مؤسسات آموزش عالی، فرهنگستان‌ها و بنیاد ایران‌شناسی، طرح‌های تحقیقاتی جهاد دانشگاهی و حوزه‌های علمیه و آموزش و پرورش و سازمان تربیت بدنی ایران و سازمان بهزیستی کشور و کمیته امداد امام خمینی (ره) و شهرک‌های علمی و صنعتی فناوری و تحقیقاتی و اورژانس و پروژه‌های بهداشتی و ورزشی روستایی پرداخت می‌گردد، ممنوع است.

دولت به موضوع فرهنگ حجاب و عفاف است.

بند «۱۷-۳» - به موارد مستثنا شده از حکم ممنوعیت ماده (۵) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب سال ۱۳۸۰ «... ستاد صیانت از حریم امنیت عمومی و حقوق شهروندان و حجاب و عفاف»^۱ اضافه کند.

بدین ترتیب پرداخت هرگونه وجه توسط وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۲) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، به ستاد صیانت از حریم امنیت عمومی و حقوق شهروندان که هم‌اکنون اجرای مصوبه «راهکارهای اجرایی حجاب و عفاف» را پیگیری می‌نماید، بلامانع است.

هرچند که در این بند ماده واحده به ستاد صیانت از حقوق شهروندی توجه شده است، اما نگاهی به جداول کلان لایحه و دستگاه‌های زیرمجموعه وزارت کشور نشان می‌دهد، برای این ستاد اعتبار مجزایی در نظر گرفته نشده است. در پیوست ۴^۲ نیز برنامه‌ای تحت این عنوان برای وزارت کشور وجود ندارد. به عبارت دیگر اعتبار این ستاد باید از مجموع اعتبار وزارت کشور تأمین گردد.

۱. سایر موارد ذکر شده در این بند به علت مرتبط نبودن با بحث حذف شده است.

۲. صفحه ۹، ردیف ۱۰۵۰۰۰، برنامه‌های وزارت کشور.

۲. حذف برنامه خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان از زیرمجموعه برنامه‌های مرکز امور زنان

اعتبار این برنامه که برای اولین بار در قانون بودجه سال ۱۳۸۵ لحاظ شده است، تا پیش از لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ به دو دستگاه مرکز امور زنان و خانواده (زیرمجموعه نهاد ریاست‌جمهوری)^۱ و شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده (زیرمجموعه شورای عالی انقلاب فرهنگی)^۲ اختصاص می‌یافت. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، این برنامه از زیرمجموعه اعتبارات برنامه‌ای نهاد ریاست‌جمهوری حذف شده و تنها به شورای عالی انقلاب فرهنگی اختصاص یافته است.

از آنجا که جنس این برنامه، اجرایی است و با توجه به اینکه براساس اساسنامه شورای فرهنگی - اجتماعی زنان، وظیفه شورا در حوزه سیاستگذاری تعریف شده است، به‌نظر نمی‌رسد واگذاری کامل این برنامه به نهادی که مراجعه مردمی نداشته و در حوزه سیاستگذاری فعالیت می‌کند، اقدام مناسبی باشد.

۱. بررسی اعتبارات اختصاص یافته به حوزه زنان و خانواده

مجموعه اعتبارات اختصاص یافته به حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ را می‌توان در سه بخش کلی مورد بررسی قرار داد:

۱. اعتبارات دستگاه‌های دولتی مرتبط با حوزه زنان و خانواده،

۱. ردیف ۰۱۰۰۰۰.

۲. ردیف ۰۱۱۳۶۰۰.

۲. اعتبارات اختصاص یافته به برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده،

۳. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه زنان و خانواده.

در گزارش پیش رو تلاش شده هر یک از بخش‌های ذکر شده در مقایسه با قانون

بودجه سال ۱۳۹۰ و تحولاتی که در آنها صورت گرفته مورد بررسی قرار گیرد.

۱-۱. اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده^۱

زیرمجموعه دستگاه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ در مقایسه با سنوات گذشته ثابت مانده و تغییری نکرده است. این دستگاه‌ها شامل مرکز امور زنان و خانواده و شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده است. مرکز امور زنان و خانواده زیرمجموعه نهاد ریاست جمهوری و شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده زیرمجموعه شورای عالی انقلاب فرهنگی قرار دارد. براساس اساسنامه هر یک از دو دستگاه، اعتبارات در نظر گرفته شده برای مرکز امور زنان باید صرف امور اجرایی و اعتبارات در نظر گرفته شده برای شورای فرهنگی اجتماعی زنان باید صرف امور سیاستگذاری در حوزه زنان و خانواده گردد.

۱. اعتبارات ذکر شده در این بخش از جدول شماره ۷ لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ و قانون بودجه سال ۱۳۹۰ استخراج شده است.

جدول ۱. بررسی اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده در مقایسه

با قانون بودجه سال ۱۳۹۰ (ارقام به میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان	جمع اعتبارات هزینه‌ای			جمع اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			جمع	
		قانون	لایحه	رشد	قانون	لایحه	رشد	قانون	لایحه
		بودجه سال ۱۳۹۰	بودجه سال ۱۳۹۱	رشد	بودجه سال ۱۳۹۰	بودجه سال ۱۳۹۱	رشد	بودجه سال ۱۳۹۰	بودجه سال ۱۳۹۱
۱۰۱۰۰۰	نهاد ریاست جمهوری								
۱	نهاد ریاست جمهوری - مرکز امور زنان و خانواده	۱۰۱,۰۳۷	۱۱۱,۴۰۹	۱۰/۲۷	۲۳۲	۳۰۰	۲۹/۳۱	۱۰۱,۲۶۹	۱۱۱,۷۰۹
۱۱۳۶۰۰	شورای عالی انقلاب فرهنگی								
۱	شورای فرهنگی اجتماعی زنان	۹,۲۶۵	۱۴,۶۸۸	۵۸/۵۳	۲۵۸	۴۰۰	۵۵/۰۴	۹,۵۲۳	۱۵,۰۸۸

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، سرجمع اعتبارات شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده از ۹,۵۲۳ میلیون ریال به ۱۵,۰۸۸ میلیون ریال افزایش یافته است. این افزایش عمدتاً ناشی از افزایش اعتبار برنامه «خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان» برای شورا از ۹,۲۶۵ میلیون ریال به ۱۴,۶۸۸ میلیون ریال و افزایش اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای شورا از ۲۵۸ میلیون ریال به ۴۰۰ میلیون ریال است. مجموع اعتبارات مرکز امور زنان نیز با رشد ۱۰ درصدی از ۱۰۱,۲۶۹ میلیون ریال به ۱۱۱,۷۰۹ میلیون ریال افزایش داشته است.

براساس آنچه جدول ۱ نشان می‌دهد، در بخش اعتبارات هزینه‌ای، اعتبار مرکز امور زنان و خانواده با افزایشی ناچیز از ۱۰۱,۰۳۷ میلیون ریال به ۱۱۱,۴۰۹ میلیون ریال و رشد ۱۰/۲۷ درصد روبرو است. درحالی که اعتبار هزینه‌ای شورای فرهنگی

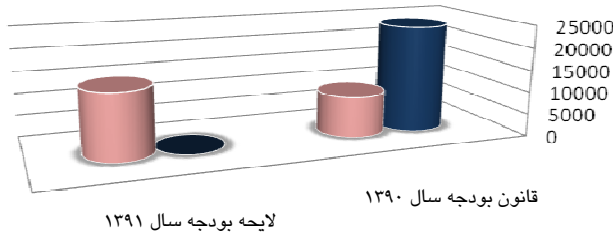

اجتماعی زنان با ۵۳/۵۸ درصد رشد از ۹,۲۶۵ میلیون ریال به ۱۴,۶۸۸ میلیون ریال رسیده است. امری که نشان‌دهنده رشد نامتوازن اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های حوزه زنان است.

علاوه بر افزایش اعتبارات هزینه‌ای شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده، اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای آن نیز در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ رشد چشمگیری داشته و از ۲۵۸ میلیون ریال به ۴۰۰ میلیون ریال افزایش یافته است. اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای مرکز امور زنان و خانواده نیز با رشدی معادل ۲۹ درصد همراه بوده است.

در نمودار زیر اعتبارات هریک از این دو دستگاه در رابطه با برنامه خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان که سبب رشد اعتبار شورای فرهنگی - اجتماعی زنان شده است، در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ مقایسه شده است:

نمودار مقایسه اعتبار دستگاه‌های حوزه زنان و خانواده در رابطه با برنامه خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان

	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	قانون بودجه سال ۱۳۹۰
■ مرکز امور زنان و خانواده	۰	۲۴ ۰۰۰
■ شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده	۱۴ ۶۸۸	۲ ۲۶۵

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، اعتبار برنامه «خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان» برای مرکز امور زنان و خانواده صفر در نظر گرفته شده است. تا پیش از لایحه، اعتبار این برنامه بین این دو دستگاه تقسیم می‌گشت، اما در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ اعتبار این برنامه تنها به شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده واگذار شده است. نگاهی به پیوست شماره ۴ لایحه بودجه نشان می‌دهد، اعتبار این برنامه از ۳۳،۲۶۵ میلیون ریال به ۱۴،۶۸۸ میلیون ریال کاهش پیدا کرده است. در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ از ۳۳،۲۶۵ میلیون ریال اعتبار این برنامه، ۹،۲۶۵ میلیون ریال به شورا و ۲۴،۰۰۰ میلیون ریال آن به مرکز امور زنان و خانواده اختصاص یافته بود. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ این برنامه از زیرمجموعه برنامه‌های مرکز امور زنان حذف شده و ۱۴،۶۸۸ میلیون

ریال در مجموع جهت اجرای این برنامه به شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده داده شده است.

در ادامه اعتبارات اختصاص یافته به برنامه‌های مرتبط با موضوع زنان و خانواده و به‌ویژه برنامه‌های هریک از دو دستگاه فوق در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۰ مورد بررسی قرار گرفته است.

۲-۱. اعتبارات اختصاص یافته به برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده^۱

فرابخشی بودن حوزه زنان و خانواده منجر گشته، اعتبارات مرتبط با برنامه‌های حوزه زنان و خانواده مختص به دستگاه‌های فوق نباشد. نگاهی به پیوست شماره ۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ نشان می‌دهد، علاوه بر دستگاه‌های «مرکز امور زنان و خانواده» و «شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده» که هریک باید اعتبارات اختصاص یافته به خود را در راستای برنامه‌های در نظر گرفته شده صرف کنند، برای سایر دستگاه‌ها نیز برنامه‌هایی جهت حمایت از زنان و خانواده تعریف شده است. این برنامه‌ها عبارتند از:

الف) ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده: اعتبار این برنامه به

مرکز امور زنان و خانواده ریاست جمهوری اختصاص می‌یابد.

تا پیش از سال ۱۳۸۵ این برنامه با عنوان «توسعه مشارکت‌های فرهنگی زنان» و

زیرمجموعه «نهاد ریاست جمهوری - مرکز امور مشارکت زنان» اعتبار دریافت

۱. اعتبارات ذکر شده در این بخش از پیوست شماره ۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ استخراج شده است.

می‌کرده است. در قانون بودجه سال ۱۳۸۵ و در نتیجه تغییر نام «مرکز امور مشارکت زنان» به «مرکز امور زنان و خانواده»، برنامه «توسعه مشارکت‌های فرهنگی زنان» به دو برنامه مجزای «برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان» و «برنامه تحکیم بنیان خانواده» تغییر نام پیدا کرد. در قانون بودجه سال ۱۳۸۶ دو برنامه فوق در یکدیگر ادغام گشته و به برنامه «ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده» تغییر عنوان پیدا کردند. این برنامه از قانون بودجه سال ۱۳۸۶ تا لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ با همین عنوان اعتبار دریافت می‌کند.

ب) حمایت از تشکله‌ها و مشارکت اجتماعی جوانان و زنان: اعتبار این برنامه به

مرکز امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری و وزارت ورزش و جوانان اختصاص دارد. این برنامه در قانون بودجه سال ۱۳۸۵ و همزمان با تغییر برنامه «توسعه مشارکت‌های فرهنگی زنان» به دو برنامه مجزای «برنامه ارتقای توانمندی‌های زنان» و «برنامه تحکیم بنیان خانواده» به زیرمجموعه برنامه‌های مرکز امور زنان و خانواده و سازمان ملی جوانان اضافه شده است. در حال حاضر نیز در نتیجه ادغام سازمان ملی جوانان در وزارت ورزش و جوانان این برنامه زیرمجموعه هر دو دستگاه وزارت ورزش و جوانان و مرکز امور زنان و خانواده قرار دارد.

ج) خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان: در لایحه بودجه

سال ۱۳۹۱ اعتبار این برنامه به شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده اختصاص یافته است.

این برنامه نیز همانند برنامه «حمایت از تشکله‌ها و مشارکت اجتماعی جوانان و

زنان» در قانون برنامه و بودجه سال ۱۳۸۵ برای اولین بار ذکر شده و اعتبار دریافت

کرده است. برنامه «خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان» تا پیش از لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ زیرمجموعه هر دو دستگاه مرکز امور زنان و خانواده و شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده قرار داشته است، اما در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ اعتبار این برنامه تنها به شورای فرهنگی - اجتماعی زنان اختصاص یافته و مرکز امور زنان و خانواده جهت این برنامه اعتباری دریافت نکرده، در نتیجه مجموع اعتبار این برنامه در لایحه سال ۱۳۹۱ رشد منفی داشته است.

نکته‌ای که در رابطه با این برنامه باید ذکر گردد آن است که اجرای این برنامه که ماهیتی کاملاً اجرایی دارد به شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده که در حوزه سیاستگذاری فعالیت می‌کند، واگذار شده و این مسئله مغایر با اساسنامه شورا است.

د) برنامه ساماندهی ازدواج جوانان: این برنامه ازسوی وزارت ورزش و جوانان اجرا می‌گردد.

در قانون بودجه سال ۱۳۸۷ برنامه ساماندهی ازدواج جوانان برای اولین بار زیرمجموعه سازمان ملی جوانان قرار گرفت. با تغییر ساختار سازمان و ادغام آن در وزارت ورزش جوانان، در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ و لایحه سال ۱۳۹۱، اعتبار این برنامه به وزارت ورزش و جوانان اختصاص یافته است.

این برنامه تا سال ۱۳۸۸ براساس برنامه‌های توانمندسازی جوانان در امر ازدواج، تسهیل ازدواج جوانان، تقویت و تحکیم نهاد خانواده زوج‌های جوان اجرا می‌گشت.^۱ به نظر نمی‌رسد با ادغام سازمان در وزارت ورزش و جوانان این برنامه‌ها

۱. گزارش تکالیف دستگاه‌های اجرایی در مورد ازدواج جوانان معاونت طرح و برنامه و هماهنگی دستگاه‌ها، دفتر برنامه‌ریزی و نظارت، سازمان ملی جوانان، پاییز ۱۳۸۸.

تغییر چندانی کرده باشد.

ه) کنترل جمعیت و تنظیم خانواده: اعتبار این برنامه در حقیقت به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جهت اجرای برنامه تنظیم خانواده اختصاص می‌یابد. فعالیت‌های برنامه جمعیت و تنظیم خانواده به سه دسته کلی تقسیم می‌شود:

الف) اطلاعات، آموزش و ارتباطات،

ب) توزیع گسترده و رایگان وسایل پیشگیری از بارداری،

ج) پایش، تحقیقات و ارزشیابی.^۱

نگاهی به عنوان این برنامه و گزارش‌های وزارت بهداشت حاکی از آن است که جهت‌گیری عمده این برنامه کاهش نرخ باروری و به تبع آن رشد جمعیت در جامعه است.

و) حمایت از خانواده و فرزندان: این برنامه که در قانون بودجه سال ۱۳۸۴ وجود داشته در قانون بودجه سال‌های ۱۳۸۵، ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ حذف شده است. در قانون بودجه سال ۱۳۸۸ این برنامه به‌طور مجدد به زیرمجموعه جامعه المصطفی العالمیه اضافه گشته و از آن سال تاکنون در قوانین بودجه‌ای کشور اعتبار دریافت می‌کند. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ این برنامه زیرمجموعه دستگاه‌های جامعه المصطفی العالمیه (ردیف ۱۱۴۴۰۰) و سازمان بهزیستی کشور (ردیف ۱۳۱۵۰۰) قرار دارد.

از آنجا که ماهیت خدمات هریک از این سازمان‌ها متفاوت است، شیوه اجرای این برنامه و هزینه‌کرد اعتبار آن نیز با یکدیگر تفاوت دارد.

عمده اعتبار اختصاص یافته به جامعه المصطفی العالمیه در رابطه با این برنامه

۱. جمعیت و تنظیم خانواده در جمهوری اسلامی ایران، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی دفتر سلامت خانواده و جمعیت معاونت سلامت، ۱۳۸۳.

(۱۴۱,۹۲۸ میلیون ریال) صرف امور ایاب و ذهاب، عوارض خروج، تغذیه و امور معیشتی و اقامت خانواده‌های طلاب خارجی ساکن در ایران می‌گردد. سازمان بهزیستی کشور نیز برای اولین بار اعتبار این برنامه را در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ (به میزان ۲۰۰,۰۰۰ میلیون ریال) دریافت کرده است. بنابر گفته کارشناس دفتر امور کودکان و نوجوانان و دفتر توانمندسازی زنان سرپرست خانوار سازمان بهزیستی کشور، اعتبار این برنامه قرار است صرف برنامه‌های فرهنگی - حمایتی چون مهدکودک‌ها، حمایت از کودکان بی‌سرپرست و توانمندسازی زنان سرپرست خانوار گردد.

نکته حائز اهمیت در برنامه «حمایت از خانواده و فرزندان» این است که اعتبار در نظر گرفته شده برای هر دو دستگاه فوق اعتبار هزینه‌ای است. برای این برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، ۳۵۰,۳۵۳ میلیون ریال اعتبار تملک دارایی استانی نیز در نظر گرفته شده که به علت استانی بودن آن، دستگاه گیرنده اعتبار در لایحه مشخص نشده است.

ز) هزینه‌های مربوط به خانواده‌های شاهد و ایثارگر: سازمان‌های مختلفی بر مبنای این برنامه اعتبار دریافت می‌کنند. از جمله این دستگاه‌ها می‌توان به سازمان اسناد و کتابخانه‌های ملی جمهوری اسلامی ایران (ردیف ۱۰۱۰۰)، سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور (ردیف ۱۰۵۶۰۰) سازمان میراث فرهنگی و گردشگری (ردیف ۱۱۳۷۰۰) سازمان تبلیغات اسلامی (ردیف ۱۱۴۳۰۰)، وزارت آموزش و پرورش (ردیف ۱۲۷۵۰۰)، وزارت ورزش و جوانان (۱۲۸۵۰۰) بنیاد شهید و امور ایثارگران (ردیف ۱۳۱۶۰۰) سازمان انرژی اتمی (ردیف ۱۴۴۰۰) و... اشاره کرد.

در ادامه اعتبارات هریک از این برنامه‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۰ مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۲. بررسی اعتبارات اختصاص یافته به برنامه‌های مرتبط با زنان و خانواده

(ارقام به میلیون ریال)

جمع		جمع اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای				جمع اعتبارات هزینه‌ای			عنوان برنامه	کد برنامه
درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	قانون بودجه سال ۱۳۹۰		
۶۹/۲۰	۱۰۴,۱۰۸	۶۱,۵۲۸	-/۰۰	۰	۰	۶۹/۲۰	۱۰۴,۱۰۸	۶۱,۵۲۸	ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده	۳۰۲۱۷
۵/۱۸	۳۱,۴۵۱	۲۹,۹۰۲	-/۰۰	۰	۰	۵/۱۸	۳۱,۴۵۱	۲۹,۹۰۲	حمایت از تشکله‌ها و مشارکت اجتماعی جوانان و زنان*	۳۰۲۵۲
-۵۵/۸۵	۱۴,۶۸۸	۳۳,۲۶۵	-/۰۰	۰	۰	-۵۵/۸۵	۱۴,۶۸۸	۳۳,۲۶۵	خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان	۳۰۲۶۱
۵/۰۰	۸۴,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	-/۰۰	۰	۰	۵/۰۰	۸۴,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	برنامه ساماندهی ازدواج جوانان	۳۰۲۸۷
۵/۰۰	۲۰۳,۵۳۸	۱۹۳,۸۴۶	-/۰۰	۰	۰	۵/۰۰	۲۰۳,۵۳۸	۱۹۳,۸۴۶	کنترل جمعیت و تنظیم خانواده	۳۰۳۰۶
۲۲/۵	۶۹۲,۲۸۱	۲۱۰,۷۴۱	۲۲۲/۲۰	۳۵۰,۳۵۳	۱۰۸,۴۰۱	۲۳۴/۱۱	۳۴۱,۹۲۸	۱۰۲,۳۴۰	حمایت از خانواده و فرزندان	۳۰۴۰۱
۴۲۷/۵	۱,۴۱۱,۵۴۷	۲۶۷,۵۹۳	۱۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۰	۳۵۲/۷۶	۱,۲۱۱,۵۴۷	۲۶۷,۵۹۳	هزینه‌های مربوط به خانواده‌های شاهد و ایثارگر	۳۰۴۸۰
۱۸۹/۸۵	۲,۵۴۱,۶۱۳	۸۷۶,۸۷۵	۴۰۷/۷۰	۵۵۰,۲۵۳	۱۰۸,۴۰۱	۱۵۹/۱۲	۱,۹۹۱,۲۶۰	۷۶۸,۳۷۴	جمع اعتبارات	

* در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ در راستای این برنامه اعتباری بالغ بر ۶,۹۰۲ میلیون ریال برای مرکز امور زنان و خانواده و ۲۲۰,۰۰۰ میلیون ریال برای وزارت ورزش و جوانان اختصاص یافته است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ اعتبار این برنامه برای مرکز امور زنان و خانواده معادل ۷,۳۰۱ میلیون ریال و برای وزارت ورزش و جوانان ۲۴,۱۵۰ میلیون ریال است.

همان‌طور که ملاحظه می‌شود در مجموع ۲,۵۴۱,۶۱۳ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ به برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده اختصاص یافته که این میزان در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۰، ۱۸۹ درصد رشد داشته است. بیشترین رشد اعتبارات برنامه‌ای حوزه زنان و خانواده، ناشی از اختصاص ۱,۴۱۱,۵۴۷ میلیون ریال اعتبار به برنامه «هزینه‌های مربوط به خانواده‌های شاهد و ایثارگر» است. اعتبار برنامه «حمایت از خانواده و فرزندان» نیز با رشدی معادل ۲۲۸ درصد از ۲۱۰,۷۴۱ میلیون ریال به ۶۹۲,۲۸۱ میلیون ریال رسیده است. در مقابل برنامه «خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان» با ۵۵ درصد رشد منفی از ۳۳,۲۶۵ میلیون ریال به ۱۴,۶۸۸ میلیون ریال کاهش یافته است. علت عمده کاهش این اعتبار حذف اعتبار این برنامه برای مرکز امور زنان و خانواده و واگذاری آن به شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ است.

۱-۳. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه زنان و خانواده^۱

اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ از نظر تعداد و ساختار تغییری پیدا نکرده‌اند. از میان اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع جدول ۱۲ در مجموع چهار سازمان و موضوع کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی

۱. اعتبارات ذکر شده در این بخش از جدول شماره ۱۲ لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ و جداول ۱۷ و ۱۸ قانون بودجه سال ۱۳۹۰ استخراج شده است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، جداول ۱۶ و ۱۷ که دربرگیرنده اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی بوده‌اند، در یکدیگر ادغام شده و برای این موضوع در قالب جدول ۱۲ (موضوع جزء «۱۲» ردیف ۱۰۱۰۲۵۰۰ جدول ۷ و جزء «۴» ردیف ۵۴۰۰۰۰ جدول شماره ۹) اعتباراتی برآورد شده است.

مرتبط با حوزه زنان و خانواده حضور دارند که عبارتند از:

جدول ۳. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه زنان و خانواده

(ارقام به میلیون ریال)

ردیف	عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	رشد
۱	سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های زنان	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰/۰۰
۲	جامعه‌الزهرا	۱۰۶,۲۰۵	۱۳۰,۰۰۰	۲۲/۴۰
۳	ساماندهی مد و لباس	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰/۰۰
۴	حوزه‌های علمیه خواهران	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰/۰۰
	جمع‌کل	۱۵۶,۲۰۵	۱۸۰,۰۰۰	۲۲/۴۰

همان‌طور که جدول فوق نشان می‌دهد، مجموع اعتبارات این بخش از ۱۵۶,۲۰۵ میلیون ریال با رشد ۲۲ درصدی به ۱۸۰,۰۰۰ میلیون ریال افزایش یافته است. میزان کمک دولت در لایحه بودجه ۱۳۹۱ به سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های زنان، ساماندهی مد و لباس، حوزه‌های علمیه خواهران^۱ افزایشی نداشته و ثابت مانده، تنها میزان اعتبار جامعه‌الزهرا ۲۲/۴۰ درصد افزایش داشته است.

با توجه به اینکه مرکز امور زنان و خانواده و وزارت ورزش و جوانان برنامه مستقلی با عنوان «حمایت از سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های زنان» را دارا هستند، کمک دولت در جدول شماره ۱۲ لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ به سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های زنان غیرمنطقی به نظر می‌رسد. از آنجا که امکان نظارت بر نحوه هزینه‌کرد

۱. ساماندهی مد و لباس و حوزه علمیه خواهران برای اولین بار در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ اعتبار دریافت کرده‌اند.

اعتبارات اختصاص داده شده بر این اشخاص وجود ندارد، بهتر است اعتبار اختصاص داده شده به این گروه حذف گردد و به برنامه (۳۰۲۵۲) اضافه شود. در ضمن برخی از موارد ذکر شده در جدول ۴، شامل مؤسسه یا نهاد غیردولتی به خصوصی نمی‌گردد، بلکه دربرگیرنده کمک کلی دولت به یک موضوع خاص است مثل ساماندهی مد و لباس یا کمک به سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های زنان. کلی بودن این موضوعات و مشخص نشدن عنوان دقیق گروه‌های کمک‌گیرنده، علاوه بر عدم امکان نظارت بر این اعتبارات سبب ابهام نیز گشته است.

۲. مقایسه برنامه‌های حوزه زنان خانواده با مواد برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

از آنجا که برنامه‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی کشور به‌عنوان مهمترین تجلی‌گاه سیاست‌ها و اهداف فرادستی نظام، باید نقش مهمی را در جهت‌گیری فرآیند برنامه‌ریزی بودجه دارا باشند، در ادامه هر یک از برنامه‌های حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ با قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی انطباق داده شده است تا مشخص شود تا چه میزان در برنامه‌ریزی تدوین شده در بودجه کشور در حوزه زنان و خانواده به مواد قانون برنامه پنجم توسعه توجه شده است.

جدول ۴. انطباق مواد برنامه پنجم توسعه با برنامه‌های حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱

ردیف	عنوان برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	برنامه پنجم توسعه
۳۰۲۱۷	ارتقای توانمندی‌های زنان و تحکیم خانواده	ماده (۳۹) - لزوم توانمندسازی افراد و گروه‌های نیازمند به‌ویژه زنان سرپرست خانوار با تأکید بر برنامه‌های اجتماع‌محور و خانواده‌محور
۳۰۲۵۲	حمایت از تشکلهای و مشارکت اجتماعی جوانان و زنان	-
۳۰۲۶۱	خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان	-
۳۰۲۸۷	برنامه ساماندهی ازدواج جوانان	ماده (۴۱) - لزوم طراحی برنامه ساماندهی امور جوانان ماده (۴۳) - جهت تسهیل ازدواج جوانان و تحکیم بنیان خانواده، تأسیس مراکز و ارائه هرگونه خدمات مشاوره‌ای روان‌شناختی - اجتماعی نیازمند اخذ مجوز براساس آیین‌نامه مصوب هیئت وزیران است
۳۰۳۰۶	کنترل جمعیت و تنظیم خانواده	این برنامه در قانون برنامه اول توسعه در بخش (ج) جمعیت (خطوط کلی سیاست تحدید موالید کشور) دیده شده است.*
۳۰۴۰۱	حمایت از خانواده و فرزندان	ماده (۳۹) - لزوم توانمندسازی افراد و گروه‌های نیازمند به‌ویژه زنان سرپرست خانوار با تأکید بر برنامه‌های اجتماع‌محور و خانواده‌محور
۳۰۴۸۰	هزینه‌های مربوط به خانواده‌های شاهد و ایثارگر	ماده ۲۰- ک - لزوم تأمین شهریه دانشجویان جانباز بیست‌وپنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و فرزندان آنان، فرزندان شاهد، آزادگان و فرزندان آنان و دانشجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی از محل اعتبارات ردیف مستقل معاونت ماده (۴۴) - فراهم کردن منابع مالی، فرصت‌ها، امکانات و تسهیلات و امتیازات به ایثارگران، پدر، مادر، همسر و فرزندان شهدا و همچنین جانبازان، آزادگان شامل تمامی بندها ماده (۴۵) - معافیت ایثارگران و فرزندان شهدا برای یکبار از پرداخت مابه‌التفاوت برای پانزده سال سنوات بیمه‌ای ناشی از انتقال سوابق بیمه‌ای از یک صندوق بیمه و بازنشستگی به صندوق دیگر بیمه و بازنشستگی که ناشی از تغییر دستگاه استخدامی است. این مبلغ به‌عنوان مطالبه صندوق منتقل‌الیه از دولت منظور و توسط دولت پرداخت و تسویه می‌شود. مواد (۵۰)، (۵۷)، (۶۰) و (۶۵) نیز در رابطه با خانواده‌های ایثارگران می‌باشد.

* بر مبنای بررسی‌های به عمل آمده، اعمال سیاست تعدیل موالید از ۶/۴ مولود زنده به دنیا آمده در طی دوران بالقوه باروری یک زن (سال ۱۳۶۵) به ۴ نوزاد در سال ۱۳۹۰ و کاهش نرخ رشد طبیعی جمعیت از ۳/۲ به ۲/۳ درصد در همین مدت با توجه به ساختمان فعلی بسیار جوان جمعیت و ویژگی‌های زیستی و فرهنگی جامعه امکانپذیر خواهد بود. از این رو کاهش باروری عمومی زنان تا حد ۴ نوزاد و نرخ رشد طبیعی ۲/۳ درصد در سال ۱۳۹۰ مهمترین هدف‌های بلندمدت سیاست تحدید موالید کشور خواهد بود.

در رابطه با جدول فوق برخی از نکات باید ذکر شود:

الف) انطباق برخی از این برنامه‌ها به علت کلی بودن عنوان آنها - مانند برنامه حمایت از خانواده و فرزندان و خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان - با بند مشخصی از قانون برنامه پنجم توسعه، امری دشوار است، اما برخی از برنامه‌ها چون ارتقای توانمندسازی زنان و تحکیم خانواده و حمایت از خانواده‌های شهید و ایثارگر قابلیت انطباق با مواد برنامه پنجم را دارا هستند.

ب) در راستای برنامه «حمایت از تشکله‌ها و مشارکت اجتماعی جوانان و زنان» ماده مشخصی در برنامه پنجم توسعه وجود ندارد، در حقیقت این برنامه در راستای برنامه چهارم توسعه و مواد (۸۳)^۱، (۹۸)^۲، (۱۰۰)^۳ و (۱۱۱)^۴ تنظیم گشته است.

ج) همان‌طور که گفته شد، برنامه کنترل جمعیت و تنظیم خانواده براساس برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی^۵ اجرایی شده است. از آنجا که در این برنامه سیاست تحدید موالیید برعهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گذاشته شده و چشم‌انداز اهداف آن، براساس کاهش نرخ رشد جمعیت کشور به ۲/۳

۱. ماده (۸۳) قسمت «ن» - پیشنهاد برنامه‌های توسعه مشارکت زنان در فعالیتهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان و تنظیم سیاست‌های اجرایی مربوطه.

۲. ماده (۹۸) قسمت «ه» - تدوین و تصویب طرح جامع توانمندسازی و حمایت از حقوق زنان در ابعاد حقوقی، اجتماعی، اقتصادی و اجرای آن در مراجع ذیربط.

۳. ماده (۱۰۰) قسمت «د» - تأمین آزادی و امنیت لازم برای رشد تشکلهای اجتماعی در زمینه صیانت از حقوق کودکان و زنان.

۴. ماده (۱۱۱) قسمت «د» - تشکیل لایحه حمایت از ایجاد و گسترش سازمان‌های غیردولتی، نهادهای مدنی و تشکلهای زنان.

۵. مصوب ۱۳۶۸/۱۱/۱۱ مجلس شورای اسلامی.

در سال ۱۳۹۰ تعیین گشته، تاکنون برنامه کنترل جمعیت و تنظیم خانواده در قوانین بودجه‌ای هر ساله کشور اعتبار دریافت می‌کرده است. با توجه به کاهش نرخ رشد جمعیت کشور به ۱/۳ درصد در سال ۱۳۹۰ و پیشی گرفتن کاهش نرخ باروری کل در کشور از پیش‌بینی‌های صورت گرفته در قانون و کاهش نرخ رشد جمعیت به‌نظر می‌رسد، زمان بازنگری این برنامه و تغییر نام آن از «کنترل جمعیت» که نگاهی کاهشی به میزان باروری کل دارد، رسیده است.

د) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ جهت تدوین «برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده»^۱ و «سند ملی امنیت بانوان و کودکان در روابط اجتماعی»^۲ اعتبار خاصی برای مرکز امور زنان و خانواده دیده نشده است.

۱. ماده (۲۳۰) قانون برنامه پنجم توسعه - دولت با همکاری سازمان‌ها و دستگاه‌های ذیربط از جمله مرکز امور زنان و خانواده با هدف تقویت نهاد خانواده و جایگاه زنان در عرصه‌های اجتماعی و استیفای حقوق شرعی و قانونی بانوان در همه زمینه‌ها با تدوین و تصویب «برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده» مشتمل بر محورهای تحکیم بنیان خانواده، بازنگری قوانین و مقررات مربوطه، پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، توسعه و ساماندهی امور اقتصادی - معیشتی با اولویت ساماندهی مشاغل خانگی برای زنان سرپرست خانوار و زنان بدسرپرست، تأمین اجتماعی، اوقات فراغت، پژوهش، گسترش فرهنگ عفاف و حجاب، ارتقای سلامت، توسعه توانایی‌های سازمان‌های مردم‌نهاد، ارتقای توانمندی‌های زنان مدیر و نخبه، توسعه تعاملات بین‌المللی، تعمیق باورهای دینی و اصلاح ساختار اداری تشکیلاتی زنان و خانواده اقدام قانونی نماید.

۲. ماده (۲۲۷) قانون برنامه پنجم توسعه - دولت نسبت به تهیه و تدوین «سند ملی امنیت بانوان و کودکان در روابط اجتماعی» با مشارکت و برنامه‌ریزی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، قوه قضائیه، سازمان بهزیستی کشور، شهرداری، وزارت کشور، شورای عالی استان‌ها، مرکز امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری، وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کار و امور اجتماعی توسط دولت در طول سال‌های برنامه اقدام قانونی به‌عمل آورد.

پیشنهادها

۱. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ در جدول ۱۲ (اعتبارات اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی) ۲۰ میلیارد ریال اعتبار برای سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های زنان اختصاص یافته است. از آنجا که برای مرکز امور زنان و خانواده و وزارت ورزش و جوانان، تحت عنوان برنامه «حمایت از تشکل‌ها و مشارکت اجتماعی جوانان و زنان» اعتباراتی برآورد شده است، به نظر می‌رسد تمرکز بودجه در قالب یک برنامه در راستای نظارت دقیق و جلوگیری از برخورد سلیقه‌ای در ارائه کمک مالی به این تشکل‌ها ضروری است، لذا پیشنهاد می‌گردد کل اعتبار تشکل‌های زنان در برنامه «حمایت از تشکل‌ها و مشارکت اجتماعی جوانان و زنان» مرکز امور زنان و خانواده متمرکز شود.

۲. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، پیوست ۴، اعتبار برنامه «خدمات مشاوره‌ای تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان» برای مرکز امور زنان و خانواده حذف شده و این برنامه تنها توسط شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده اجرا خواهد شد. تا پیش از لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ اعتبار این برنامه بین این دو دستگاه تقسیم می‌گشت اما در لایحه حاضر تنها به شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده واگذار شده است. از آنجا که این برنامه ماهیتی کاملاً اجرایی دارد و شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده که در حوزه سیاستگذاری فعالیت می‌کند، این برنامه با اساسنامه شورا مغایرت دارد.

۳. در بند «۱۷ - ۱» ماده واحده که مرتبط با موضوع فرهنگ حجاب و عفاف است، پیشنهاد

می‌گردد به‌جای عبارت «حداکثر ۵/۰ درصد از سقف بودجه» رقم اعتبار ذکر گردد.

از سوی دیگر در بند مذکور به ردیف ۵۵۰۰۰۰-۵۰ در جدول شماره ۹ اشاره شده است که این ردیف مربوط به موضوع اعتبارات اجرای طرح بازرسی کالا و خدمات است نه موضوع توسعه فرهنگ قرآنی و حجاب و عفاف. به‌نظر می‌رسد مقصود دولت در این بخش ردیف ۵۵۰۰۰۰-۶۶ با موضوع اعتبارات موضوع اجرای منشور توسعه قرآنی بوده است که باید اصلاح گردد.

در ضمن از آنجا که در ردیف ۵۵۰۰۰۰-۶۶ تنها به موضوع توسعه فرهنگ قرآنی اشاره شده باید عبارت «فرهنگ حجاب و عفاف» نیز به آن اضافه شود.

۴. براساس ماده (۲۳۰) قانون برنامه پنجم توسعه مرکز امور زنان و خانواده موظف به تدوین و تصویب «برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده» شده است، اما در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ اعتباری برای این برنامه در نظر گرفته نشده است. پیشنهاد می‌شود برای «برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده»، از محل سایر برنامه‌ها اعتباری لحاظ شود.

منابع و مأخذ

۱. قانون بودجه سال ۱۳۸۴ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۸۵ کل کشور.
۳. قانون بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور.
۴. قانون بودجه سال ۱۳۸۷ کل کشور.
۵. قانون بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور.
۶. قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور.
۷. قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور.
۸. لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور.
۹. قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.
۱۰. جمعیت و تنظیم خانواده در جمهوری اسلامی ایران، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی دفتر سلامت خانواده و جمعیت معاونت سلامت، ۱۳۸۳.
۱۱. گزارش تکالیف دستگاه‌های اجرایی در مورد ازدواج جوانان معاونت طرح و برنامه و هماهنگی دستگاه‌ها، دفتر برنامه‌ریزی و نظارت، سازمان ملی جوانان، پاییز ۱۳۸۸.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۲۲۷۵

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور ۳۵. حوزه زنان و خانواده

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه زنان و خانواده)
تهیه و تدوین‌کنندگان: آسیه ارحامی، اکرم باجلان
ناظر علمی: سینا کلهر
مقتضی: کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات
ویراستار تخصصی: —
ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. اعتبارات حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱
۲. شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده
۳. مرکز امور زنان و خانواده

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۱۲/۱۳